

VERZOEK AAN RIJKSDIENST OM JACHT LAUWERSMEER TE
STAKEN EN FRIESE JAGERSCOMBINATIES ZIEN AF VAN
GANZENJACHT

Noordelijke ganzendag in Groningen

Door S. J. van der Molen

Vooraf de mededelingen van het afzien van de ganzenjacht door Friese Jagers oogstten zaterdag 28 november op de druk bezochte Noordelijke Ganzendag in het Natuurkundig Laboratorium te Groningen een krachtig applaus. Organisator was de jonge vereniging Avifauna Groningen, waarvan de voorzitter, de heer J. A. Loterijman, in zijn openingswoord opmerkte, dat het kleine Nederland 's winters het dichtst met ganzen bevolkte gebied van Europa is.

Rust!

Mr. T. Lebre, uit Middelburg, noemde in zijn inleiding als voorwaarden voor een ganzenrustgebied: de aanwezigheid van slaappleaatsen (liefst ondiep water van 10 tot 25 cm met een redelijke vaste bodem, waarop de vogels staande slapen!); zand- en slikbanken in ondiepe kustgebieden zoals langs het IJsselmeer — de moeilijkheid is, dat ondiep water meestal snel dichtgroeit met riet en biezen — een rust: een factor van menselijk beleid. De biotoopverkleining begon pas goed met de mechanische bemaling, die door het droogvallen van ondergelopen landerijen de ganzen verdreef.

In het algemeen moeten wij er rekening mee houden, dat de ganzen het nog moeilijker zullen krijgen. De jacht met geweren werkt nu eenmaal storend en in Amerika is men dan ook aan het experimenteren met een beperking van het aantal patronen dat gebruikt mag worden zodat het maar raak schieten tot het verleden behoort. Door volledig staken van de jacht in bepaalde gebieden — zo blijkt in de praktijk — kan men nieuwe ganzenbiotopen scheppen.

Kritiek op G.S.

De heer J. A. Loterijman gaf een overzicht van het werk van waarnemers in Groningen gedurende de laatste drie jaar langs de 75 km lange kust van Zoutkamp tot Nieuw Statenzijl. De grauwe gans zoekt het oostelijk deel van de Dollard op, de kolgans het middenstuk, de rietgans heeft geen voorkeur en zit vooral in polders en binnenland, de brandgans houdt zich in het westelijk deel van de Groninger kust op, terwijl de rotgans uitsluitend langs de kust en op het wad verschijnt. Deze spreker zei allerminst gerust te zijn wat betreft de toekomst van de ganzen in zijn provincie gezien de gedeeltelijke inpoldering van de Dollard met de doorsnijding van de punt van Reide, de aanleg van de Eemshaven, het steeds weer naar voren gebrachte

de lijn Beetsterzwaag-Makkum. Wat de factoren water, grasland en rust zogenaamde drie kilometerplan (een nieuwe dijk parallel aan de bestaande kust), de pijpleiding van Hoogkerk en de komende smeerpip.

„Ons vertrouwen in de provinciale overheid heeft dit jaar een enorme deuk gekregen. Iedereen heeft zijn deel gekregen en nu is de beurt aan de vogelbeschermers. Het wordt de hoogste tijd, dat het provinciaal bestuur van Groningen iets poogt te redden na het vele dat er al verloren is gegaan.” In een request aan drie ministeries, provinciale overheid, b. en w. van Groningen (grootgrondbezitter in ganzengebieden!), rijks- en provinciale waterstaat verzoekt de bijeenkomst de bestaande kwelders tot natuurgebieden te verklaren en in het oostelijke deel van de Dollard een ganzenreservaat in te stellen.

Oostfriezen

Uit de inleiding van dr. K. Gerdes, uit Leer, over de situatie aan de Duitse kant van de Dollard bleek, dat de jachtdruk daar nog groter is dan in Nederland: van Greetsiel tot Nieuw Statenzijl worden 350 jachtakten uitgegeven, waarvan 120 voor de Dollard. Wie inperking van de ganzenjacht bepleit, krijgt in Duitsland te horen, dat de Nederlanders dan eerst maar eens hun eendekooien moeten sluiten en dat Duitsland de modernste jachtwet van Europa bezit. Is in het Jadegebied wel overeenstemming bereikt met de jagers, in de Dollardzone is daarop geen kans. De Oostfriezen — een Duitse gast zei ons in de pauze: „die menen, dat ze niet bij de Bondsrepubliek behoren en het is een heel ander volkje dan de Oldenburgers, die wel wilden meewerken” — zijn zeer op hun historische jachtrechten gesteld. Parallel aan de afnemende bejaging en grote cultuurtechnische werken (vooral in het Leda-Jumme-gebied) gaat gepaard een toeneming van het aantal ganzen in Nederland. Voor alle ganzensoorten zijn de Duitse overwinteringsgebieden verloren.

De Duitse inleider oefende scherpe kritiek op de smeerpip en deelde mee, dat volgens Duitse vissers nu al door het lozen van vuil water in de Dollard door de Westerwoldse A bij zuidwestenwind een grote vissterfte optreedt. Pas een week na het draaien van de wind worden daar weer levende vissen aangetroffen. Jagers en vissers vinden ook veel dode vogels, waaronder steltlopers aan. Het algentapijt in de prieden in de Dollard is uiterst verontrustend en als de smeerpip werkelijkheid wordt, zal op het wad de flora en fauna geheel verdwijnen. Het vuil zal dan tot Achendorf de Eems verpesten en in de omgeving van Leer zal een situatie ontstaan, zoals die nu in de Nederlandse veenkoloniën voorkomt, zo zei deze Duitse spreker.

Friesland

De heer J. Philippona, uit Kraggenburg, gaf een overzicht van de ganzen-situatie in Friesland. Behalve in het Lauwerszeegebied en de omgeving van de Grote Wielen bij Leeuwarden liggen de ganzenterreinen alle bezuiden

de lijn Beesterzwaag-Makkum. Wat de factoren water, grasland en rust betreft, water is rijkelijk voorhanden (IJsselmeer); er zijn hier en daar nog ondergelopen graslanden, terwijl grasland als voedselbron algemeen aanwezig is, en de rust is nog redelijk goed, vergeleken met andere delen van het land. Van de grauwe gans verblijft maar vijf procent van het Nederlandse totaal in Friesland — interessant is het ruien langs de Gaasterlandse kust, waar ze ook biezen eten —, de kolgans levert in februari op alle pleisterplaatsen nu eens hier, dan eens daar geweldige concentraties op; de kleine rietgans is toegenomen in de streek tussen Sneek en Workum (vooral Oudega en Heeg) en bij deze soort speelt de traditie kennelijk een grote rol: zij zouden ook elders geschikte terreinen kunnen vinden. De brandgans zit niet alleen bij de Lauwerszee, maar kan in de streek Gaasterland-Lemsterland soms ook in 5000 tot 10.000 exemplaren voorkomen (ze ontbreken dan uiteraard in het noorden). De rietgans komt bijna niet voor ten westen van de lijn Zoutkamp-Lemmer, maar in de Noordoostpolder verandert dat ineens.

Brandgans

Over de brandgans in het Lauwerszeegebied deed de heer A. Timmerman (Rijksinstituut voor Natuurbeheer) enkele mededelingen. Deze soort verzamelde zich eerst in Oost-friesland (bij Carolinensiel), trok toen naar de Emmapolder in Groningen en vertoonde zich daarna plotseling in de Bantpolder bij Anjum. Daar zijn als maximum 17.000 exemplaren geteld. Het is een echte kweldergans, wat ook zijn aanwezigheid bij Lemmer verklaart. Het is niet zo, dat door de nieuwe omstandigheden het verblijf van de brandgans bij Anjum onmogelijk wordt gemaakt. Er zijn nog hele stukken van de Kolken die hij zou kunnen benutten. Toch komt hij de laatste tijd meer en meer voor langs de Westpolder en aan de zuidzijde van het Lauwersmeer. Met nadruk zei deze inleider: „het samenspel tussen Waterstaat, vogelwachten en Frysk Gea is zo magnifiek geweest, dat het vertrek niet aan verontrusting kan worden toegeschreven”.

Kritiek Rijksdienst

Het forum, waarin naast de sprekers ook J. J. Zweeres en L. J. Draayer zaten, kreeg onder meer te maken met kritiek uit de bijeenkomst over de situatie in het Lauwersmeer. Daar worden vergunningen uitgegeven voor het jagen op waterwild, waarvoor zoveel belangstelling bestaat, dat er een wachtlijst is aangelegd. Er zijn twee jachtopzieners aangesteld. Van de zijde van het forum werd dit sterk gecritiseerd: „terwijl de uitgestippelde natuurterreinen zich nog niet gevormd hebben, wordt de nodige rust er al verstoord.” Er is geen reservaatbeheerder aangesteld en het argument, dat eenden moeten worden afgeschoten omdat zij schade zouden aanrichten op de plaatsen die zij ingezaaid om verstuuving tegen te gaan, werd door de aanwezigen van de hand gewezen. Na een tip van de vertegenwoordiger van het ministerie van C.R.M. besloot de vergadering zich met spoed tot de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders te wenden met het verzoek in het Lauwerszeegebied de jacht, zoals die nu bestaat, niet te continueren.

Jagers zien af van jacht

Een suggestie om aan te dringen op algehele sluiting van de ganzenjacht in Nederland naar Zweeds voorbeeld, vond geen algemene instemming. De heer Zweeres noemde het verbod om 's morgens na tien uur op ganzen te jagen al een belangrijk winstpunt; een totale sluiting zou zeker in het nadeel van de natuurbescherming werken.

Op verschillende plaatsen in Friesland hebben dit seizoen jagers afgezien van het bejagen van terreinen waar zich wilde ganzen ophouden. Dit betreft in de omgeving van Sneek onder meer vier grote velden van in het geheel 800 ha ten oosten en ten westen van Jutrijp, 200 ha bij Uitwellingerga, de eilanden Greate Griene en de Lytse Griene in het Sneekermeer en 150 ha aan de Langweerder Wielen plus de Bokkewiel. De Wite en Swarte Brekken worden als slaappleaatsen van de ganzen gerespecteerd. Een tweede gebied is dat tussen Beetsterzwaag en Terwispel, waar niet gejaagd zal worden als er ganzen pleisteren. Het betreft zowel de Dulf aan de westzijde van de rijksweg 43 als de omgeving van het Van Oordt reservaat, welk reservaat thans de 200 ha nadert. Zodra Gorredijk met zijn afvalwater niet meer de Nieuwe Vaart vervuult, zal er uit deze vaart water worden ingelaten opdat de ganzen in de buurt van Rome en het Terwispeler Skar een rustige slaappleaats kunnen krijgen.

- S. J. van der Molen, *Veluwelaan 10, Heerveen*

De kluut in het voormalige Lauwerszeegebied voor en in 1969

Over dit onderwerp schreef A. Timmerman jr. in het „Waddenbulletin” (sept./okt. '70 - jrg. 5, pp. 7-10). Van de in 1969 ± 4200 in Nederland broedende paren, broedden er ongeveer 780 paar kluten op de kwelders van het voormalige Lauwerszeegebied. Dat zou dus willen zeggen, dat dit gebied als broedplaats voor de kluut in Nederland van groter belang is geweest dan men over het algemeen heeft aangenomen. Het wil tevens zeggen, dat nu het Dollardplan voor de deur staat, onze klutenpopulatie een gevoelige klap te wachten staat. Het is vooralsnog niet te verwachten, dat de bijna 1400 paar, die broeden in de Lauwerszee en in de Dollard, elders in Nederland een geschikte broedplaats vinden. Het broedseizoen 1969 in het Lauwerszeegebied eindigde voor de kluut uiter-

mate slecht. Dezelfde hoge aantallen broedparen zoals die tot en met 1969 voorkwamen zullen waarschijnlijk voor de nieuwe polder niet meer haalbaar zijn. Om het behoud van de broedgebieden van deze kwetsbare soort te waarborgen zullen er volgens Timmerman jr. in het Noorden van ons land een aantal voorzieningen moeten worden getroffen. Hij denkt hierbij aan 3 plaatsen waar eventueel één of meerdere reservaten gesticht kunnen: a. in de Lauwerspolder, b. op de Groninger kwelder direct achter de nieuwe dijk naar het werkeiland Lauwersoog, c. in de Dollard.

Het nijpende tekort aan broedplaatsen voor de kluut eist in het Noorden dat er snel gehandeld dient te worden!

Bij de schrijver (Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Zeist) zijn nadere gedetailleerde gegevens verkrijgbaar, terwijl een uitvoerig rapport in voorbereiding is.

J.T.